

Parlen les dones

M. ÀNGELS CABRÉ

Amb l'ecologisme s'ha reeditat Thoreau i tot un corrent de literatura que canta la connexió amb la natura, tan necessària.

Amb la quarta onada feminista, revisitem les veus que després del llarg franquisme, a la Transició, van ressuscitar el feminisme amb pancartes, jornades i llibres. D'aquell temps, en les lletres catalanes ens manquen dues dones que serien còmplices d'excepció d'aquest ressorgiment: una és la poeta Maria-Mercè Marçal i l'altra la narradora Montserrat Roig. Les seves trajectòries vitals truncades han deixat petjades literàries que costa esborrar. Perquè la longevitat dels creadors es mesura per la pervivència del seu

L'HORA VIOLETA
MONTSERRAT ROIG
EDICIONS 62
304 PÀG. / 18,90 €

llegat i tant Roig com Marçal ens segueixen interpel·lant, en especial a nosaltres, les dones.

Cinc novel·les i dos llibres de relats constitueixen el llegat narratiu de Roig. *L' hora violeta* (1980), que ara es reedita, és la tercera novel·la i la darrera entrega de la trilogia encetada amb *Ramona, adéu* (1972) i continuada amb *El temps de les cireres* (1977). Una trilogia essencialment barcelonina, retrat social del segle XX fins als anys 70 i indagació en la consciència col·lectiva femenina. Personatges que apareixen i reapareixen, trames creuades que teixeixen un fresc marcadament femení. Un esforç narratiu ambiciós, nascut amb la voluntat de posar al centre les dones, aprofundir en els seus rols socials i en la seva relació amb els homes.

L' hora violeta barreja passat i present, realitat i ficció. Mira al passat per tal de poder afermar aquell present en clau femenina que als anys 70 encara era un vaixell a la deriva, guiat per capitanes insegures i en procés de desconstrucció. Ja fa quaranta anys que es va publicar i ja no és la història de les tres Mundetes de l'Eixample, ni de la Patrícia Miralpeix, totes elles –com diu l'autora– “fantasmes que no han pogut parlar quan eren vius i que ara vénen a explicar-m'ho tot”. Ara és el torn de les dones que a la Transició creen els nous models de feminitat, com va fer Roig. Elles són la Norma, la Natàlia i l'Agnès. Tres perfils per explicar què era ser dona a la Barcelona d'aquella Transició que elles van contribuir a posar dreta, mentre es miren al mirall de les dones que les van precedir.

“Franco és a dins de mi”

El record dels bombardejos del 1938 es barreja amb la sensació que la dictadura encara cueja: “El Franco és a dins de mi, se m'arrapa com un llimac –hi llegim–. La vella i seca pellerina no se m'acaba de morir”. En democràcia les dones ja no són empresonades per adulteri, cosa que li permet a la Norma –la periodista *alter ego* de Roig– tenir una relació amb un senyor casat, que, com li recorda la seva amiga Natàlia, no era una cosa tan infreqüent en aquell temps. Aquí jo hi afegeixo perquè els homes acumulaven molt més poder que les dones i encara les portaven fàcilment al seu terreny...

La Norma-Montserrat és l'eix conductor, una Norma que ha entrevistat la Rodoreda, que ha publicat un conte que es diu *Mare, no entenc els salmons* i que ha escrit el mateix que ha escrit la Roig, també sobre els catalans als camps de concentració, com ella va fer: “Però la Norma pensava en els deportats als camps nazis, en tots aquells que havien sobreviscut gràcies a haver-se emportat el seu temps d'amor com a record”.

Vázquez Montalbán parlava de “veritat literària” referint-se a la literatura de Roig i és una definició que li escau molt bé. La de Roig és una literatura al servei dels valors del feminisme, que inclouen els valors republicans, i *L' hora violeta*, la seva novel·la més rabiosament feminista, perquè aspira a desbrossar el camí, com feien els grups d'autoconsciència de l'època. Amb ella parlen les dones “aquest nou llenguatge nascut al fons dels segles”, com deia en un poema la també feminista Montserrat Abelló. ♦♦

Les veus de William Blake

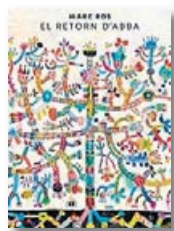
Poc abans de la disrupció covid, a la Tate de Londres hi havia una exposició extraordinària de William Blake, el poeta, gravador i visionari anglès per excel·lència: fullejar-ne el catàleg (a falta de visita, mal que ens pesi) és endinsar-se en un món de profecies prodigioses. I repassar la nòmina extraordinària de traductors al català que ha tingut la seva poesia és entre apassionant i altament depriment: els llibres estan quasi tots descatalogats i s'han de rastrejar i caçar per entre les pàgines virtuals de les llibreries de vell. Junts confegeixen un retrat amb moltes veus que encara augmenta la potència del poeta-profeta més genial que va donar el romanticisme anglès.

Marià Manent, Toni Turull, Segimon Serrallonga, Miquel Desclot i Enric Casasses són els noms que han traslladat al català els versos de Blake, extremadament musicals i carregats de referències bíbliques i d'una religiositat, si se'm permet l'expressió, gairebé profana. Casasses i Serrallonga, a més, en van escriure pròlegs que són lectures il·luminadores. Si ens fixem en les editorials que els van fer l'encàrrec, podem resseguir la història editorial de la poesia en català des dels anys setanta fins avui: des de col·leccions com l'*Escorpí* d'Edicions 62 o l'*Ossa Menor* de Proa, passant per *Llibres del Mall*, per arribar a la més recent, *Quaderns Crema*, del 2004. Que tampoc era ahir. Quina editorial actual podria agafar-ne el relleu? Encara se'n podrien traduir més llibres, o recuperar aquestes traduccions i editar un gran volum de Blake il·lustrat, que és el que realment faria falta: llegir-ne els poemes sense les il·lustracions que els acompanyaven hauria de ser considerat pecat visual.

Mentre ho esperem, sempre podem tornar a veure a YouTube el documental *The life of poet William Blake* amb intervencions d'escriptors com Peter Ackroyd, que explica que, per al poeta, Londres era una “realitat espiritual”, o Allen Ginsberg, que canta el famós poema *Tiger, tiger*, que tots els anglesos saben de memòria. Escoltar Ginsberg cantant uns versos escrits fa dos segles és una manera de constatar que, per molt que tots els seus contemporanis se'n burlessin, l'artista genial que encara brilla amb llum pròpia i que ha influït generacions senceres d'artistes era ell. ♦♦

EFE

El retorn d'ABBA
MARC ROS
Rosa dels vents
Trad. Ricard Gil i Francesc Soto

Conegut gràcies al Grup Sidonie, Marc Ros debuta ara com a novel·lista amb *El retorn d'ABBA*. El llibre parla sobre l'amistat i el final d'un estiu a Cadaqués a través de tres personatges, la cantant i compositora ABBA, el fotògraf i realitzador Domènec i una estrella del rock en decadència que es diu Hugo.

Tocar la llum
JOSEP MARIA NOGUERAS MASANA
Pagès editors

“Un dia ploraràs. Però ara contemples com esclata la vida als finestrals de la clara alegria. I el teu somriure creix cap a la llum”. Així acaba un dels poemes de *Tocar la llum*, de Josep Maria Nogueras Masana. El poeta nascut a Alguaiare el 1969 va guanyar amb aquest llibre el X Premi Nit de Poesia al carrer del col·lectiu CalaCultura de l'Ametlla de Mar.

La actitud científica
LEE MCINTYRE
Càtedra

La història de la ciència està plena de teories que es va acabar demostrant que eren errònies. Però l'“actitud científica” demostra que fins i tot una teoria fracassada pot ajudar a entendre la importància del mètode científic. L'autor ofereix exemples des de l'evolució de la medicina –de la intuïció a la ciència– fins a les posicions negacionistes i el frau.